

H O V O R N A.

**Otázka doručení k vlastním rukám v řízení administrativním,
jmenovitě v řízení vyvlastňovacím a záborovém. Příspěvek
k §§ 5 a 6 zákona o nejvyšším správním soudu.**

(K nálezu nejvyššího správního soudu ze dne 25. října 1922,
č. 15220/22.)

I. V ý ě ň a t e k.

»Rozhodnutím zemské správy politické v Praze ze dne 7./XI. 1921 byla na základě zákona ze dne 12. srpna 1921 č. 304 sb. z. a n. zabrána z nedostatku vhodných místností pro účely veřejné, t. j. pro místní tělocvičnou jednotu Sokol, jež přenechá zabrané místnosti i pro tělocvičnu školní mládeže, v zámku P. zámecká garáž

Ředitelství velkostatku podalo proti tomuto rozhodnutí stížnost, která byla naříkaným rozhodnutím žalovaného úřadu zamítnuta.

Proti tomuto rozhodnutí směřuje stížnost podaná majitelkami zámku P. uplatňující tyto námitky:

1. Se stěžovatelkami, ani s jich plnomocníkem, kterého v osobě Dra. S. si pro svoji nepřítomnost zřídily, nebylo jednáno a žádné rozhodnutí nebylo jim doručeno. Ředitelství má pouze omezenou plnou moc co do vedení hospodářství, ale nemá jí co do dispozice kmenovým majetkem. Zábor týká se kmenového majetku a mělo proto býti jednáno se stěžovatelkami neb jich plnomocníkem. Ředitelství bylo o šetření uvědoměno krátce (3 a 5 dní) před komisí, lhůta ke stížnosti je 8 denní a nemohlo se proto s majitelkami, které zdržují se v cizině, dohodnouti a uplatniti jejich námitky.«

»Rozhoduje o jednotlivých námitkách stížnosti veden byl nejvyšší správní soud těmito úvahami:

Ad 1. Ze spisů jest zřejmo, že jednáno nebylo se stěžovatelkami a že obeslání k jednání i rozhodnutí obou stolic doručena nebyla jim, nýbrž ředitelství velkostatku, a že také jednání účastnil se ředitel. Nejvyšší správní soud nemohl však v této okolnosti shledati podstatné vady řízení, jež by jinak byla důvodem pro zrušení naříkaného rozhodnutí dle §u 6 zákona o správním soudu. Neboť ředitel jednání se zúčastnivší vznesl při komisionelním šetření veškeré námitky, jež stěžovatelky proti přípustnosti záboru vznášejí ve stížnosti na nejvyšší správní soud, a o tytéž námitky opřeno bylo i odvolání z rozhodnutí

I. stolice ředitelem velkostatku podané. Za tohoto stavu věci stěžovatelky vytýkanou okolností na zájmech svých a své obraně nijaké ujmy neutrpěly a nelze proto řečenou vadu označiti za podstatnou.....«

II.

Nejvyšší správní soud vychází tudíž z toho, že se sice řádné a platné doručení obsílky ku komissionelnímu šetření, jakož i zabíracího nálezu a nálezu II. instance nestalo, že však tento nedostatek řádného doručení není podstatnou vadou řízení; toto stanovisko odůvodňuje se tím, že stěžovatelky uplatňují ve své stížnosti na nejvyšší správní soud opět jen tytéž námitky, jež vesměs byly již vzneseny jejím ředitelem v řízení před správními úřady.

Při posuzování tohoto názoru třeba si uvědomiti, že nejvyšší správní soud nestojí uvnitř organismu správních úřadů, nýbrž mimo něj a že jeho úkol pozůstává v přezkoumání rozhodnutí správních úřadů jediné a výhradně z hlediska zákonitosti (Mayerhofer I., Die Verwaltungsrechtspflege und der Verwaltungsgerichtshof).

Z toho důvodu nepodléhají judikatuře nejvyššího správního soudu okolnosti, jež nebyly uplatňovány v řádném pořadí instančním (viz četné nálezy správního soudu citované v Mayerhofer ad § 5 zákona o správním soudu pozn. 2 a nálezy nejvyššího správního soudu ze dne 14. února 1919, č. 899, Boh. č. 44 a ze dne 21. března 1921, č. 3386, Boh. č. 779) ani okolnosti, jež přesahují meze rekursních důvodů uplatňovaných před správními úřady (viz nález správního soudu ze dne 25. listopadu 1886 č. 2545 Budw. 3267 Ex 2018 a nálezy nejv. správního soudu ze dne 15. září 1920, č. 8466, Boh. č. 520 a ze dne 7. září 1921 š. 11.083, Boh. č. 929).

Nejvyšší správní soud nesmí proto přihlížeti ke skutkovému a průvodnímu materiálu, pokud není již obsažen ve spisech správních úřadů (viz četné nálezy správního soudu citované v Mayerhofer ad § 6 zákona o správním soudu pozn. 1, nálezy ze dne 22. ledna 1919, č. 19, Boh. č. 14, ze dne 25. ledna 1919, č. 504, Boh. č. 18, ze dne 11. února 1920, č. 1017 Boh. č. 328 a ze dne 21. března 1921, č. 2283, Boh. č. 773 a četné jiné nálezy).

Z toho vyplývá, že i v daném případě stěžovatelky ničeho jiného namítati nemohly a nesměly než to, co bylo již obsaženo ve spisech správních úřadů. Stížnost na nejvyšší správ-

ní soud podepsána býti musí advokátem, tudíž právníkem, který znáti musí tyto základní zásady řízení před nejvyšším správním soudem. Není-li ve stížnosti uplatňováno ničeho nového, neznamená to tedy, že další námitky již neexistují, nýbrž stává se tak jen proto, že by je jinak nejvyšší správní soud odbyl pouhým poukazem na § 6. zákona o správním soudu, dle něhož nemůže se jimi zabývat.

Vždyť i v daném případě nejvyšší správní soud tak učinil v důvodech ad 5. (»Otázka, zda ... je otázkou skutkovou, kterou nejvyšší správní soud pouze z hlediska § 6 zákona o správním soudě může přezkoumati«) a ad 8., kde se doslovně tvrdí: »Zalovaný úřad otázku tu zodpověděl záporně a nejvyšší správní soud může zodpovědění takové skutkové otázky přezkoumati nikoliv po stránce věcné, nýbrž jen po stránce formální s hlediska 2. odstavce § 6. zákona o správním soudu.«

To znamená: nejen, že novum není přípustno, ale i přednesené již okolnosti přezkoumají se jen po stránce formální ve smyslu zmíněného § 6.

Není to tudíž totéž, byl-li někdo slyšen teprve před mimořádnou instancí nejvyššího správního soudu aneb již před instancemi řádnými.

Proto měl nejvyšší správní soud zůstat důsledným a měl si uvědomiti, že jsa soudem čistě kassatorním právě s ohledem na zmíněný § 6 nemůže rozhodnouti in merito »že stěžovatelky na zájmech svých nijaké újmy neutrpěly.«

Naproti tomu měl se zabývat tím, k čemu je povolán, měl totiž zkoumati »zdali bylo dbáno všech podstatných forem administrativního řízení« (§ 6 zákona o správ. soudu), měl zkoumati, zdali tu není podstatná vada řízení, to jest vada taková, jež jest z p ů s o b i l á míti nepříznivý vliv na právní situaci strany (nález správ. soudu ze dne 1. července 1893, č. 2320 Budw. 7354); běží při tom o z p ů s o b i l o s t, tudíž o abstraktní možnost, nikoliv o konkrétní skutečnost (což nejvyšší správní soud v daném případě rovněž přehléd).

Že pak doručení k vlastním rukám jmenovitě v řízení vlastňovacím a záborovém jest, podstatná forma řízení, nemůže býti pochybným jmenovitě s ohledem na § 3 zákona čís. 304 ex 1921, dle něhož všem zájemníkům m u s í býti poskytnuta příležitost se vyjádřiti.

Nálezem ze dne 20. března 1884 čís. 624 Budw. 2064 Ex 2074 rozhodl správní soud: »nebyl-li výměr vyššího úřadu straně doručen, může vyšší instance naříditi pouze doručení, nikoliv však

rozhodnouti in merito«, tím méně to může nejvyšší správní soud, jsa soudem čistě kassatorním.

Každá strana má nárok na to, býti slyšena a zúčastniti se řízení před všemi instancemi, nikoliv pouze před mimořádnou instancí nejvyššího správního soudu!

Z vyličených důvodů mám za to, že v řízení záborovém a vyvlastňovacím nedostatek řádného doručení jest podstatnou vadou řízení a že proto shora uvedený nález nejvyššího správního soudu nemůže obstáti před bedlivějším přezkoumáním.

JUDr. Artur Werner.

D E N Í K.

Rozhodčí soudy, s nimiž se stále více setkáváme a jimž je dávana přednost před řádnými soudy, jsou také jedním z málo potěšitelných zjevů dnešní doby. Jsou znamením, že řádné soudnictví neuspokojuje v životě. Je to zejména dlouhé trvání sporů projednávaných před řádnými soudy, jež žene strany k tomu, aby daly přednost soudům rozhodčím. Obětuji raději správnost rozhodnutí a dávají přednost rychlosti jeho. Tento zjev je pochopitelný zejména ve státech a v dobách s rozvrácenou a stále klesající měnou. Neboť vnitřní hodnota toho, čeho se dostane zvítězivšímu žalobci, výrokem soudním, není už totéž, co byl zažaloval; a čím delší doba uplyne mezi žalobou a rozsudkem, tím je újma strany — klesá-li hodnota peněz — citelnější. Proto také zejména v Německu množí se rozhodčí soudy způsobem mimořádným. V časopise »Jur. Wochenschrift« (seš. 13) je si do toho trpce stěžováno. Zejména do toho, jak nevěcně a neprávnicky mnohé, rozhodčí soudy rozhodují. Pisatel ze své praxe uvádí jako zvlášť křiklavý doklad toto: Na námitku, že žalobce ještě před podáním své žaloby svou pohledávku postoupil a tudíž není oprávněn ji žalovati, bylo rozhodčím soudem odpověděno, že sice žalobce postoupil svou pohledávku, ale nepostoupil své žaloby a žalovaný byl vskutku odsouzen. Ještě horší je prý to, že rozhodčí soudy namnoze vědomě pracují proti zákonodárství; tak prý je známo, že stále rozhodčí soudy organizační obchodních zásadně se přenášejí přes ustanovení o zákazu obchodů řetězových, předražování, lichvy a ustanovení, jež těmto účelům slouží.

Jako odpomoc činí se pokusy jednak zavedením zvláštních rozhodčích soudů, v nichž by zasedali aneb alespoň před-